

Особливості інформації з обмеженим доступом, як об'єкта цивільного права

Сухарєва А.О.

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін ОДУВС

Право громадян на інформацію затверджене і гарантується нормами Конституції України. В Конституції України, а саме ч.2 ст.34 зазначено право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб. «Право на інформацію» визнавалося ще Законом України «Про інформацію» у редакції 1992 року та закріплювалося за «громадянами України, юридичними особами і державними органами» і передбачало «можливість вільного одержання, використання, поширення та зберігання відомостей, необхідних їм для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій».

Досліджувана тема завжди буде актуальна. Сучасне цивільне законодавство України приділяє значну увагу інформації, так як право на інформацію є одним із видів нематеріальних благ цивільного права.

Теоретичними розробками в сфері вивчення інформації з обмеженим доступом, як об'єкта цивільного права займалися В.М.Чаплигіна, В.А. Рубанова, А.А. Чернявський, Г.К. Нікіфоров, С.С. Нікіфорова, Л. Хофман, Ж. Бержє тощо.

Погоджуємося з думкою О.В. Дзери, який зазначає, що у сучасному світі інформація набула товарного характеру і виступає як об'єкт договірних відносин, пов'язаних з її збиранням, зберіганням, пошуком, переробкою, поширенням і використанням у різноманітних сферах людської діяльності. Однак її товарний характер і комерційна цінність не перетворюють інформацію на річ: інформація не може бути ототожнена з матеріальним носієм, наприклад з рукописом [3;237].

Згідно з ст. 28 Закону України «Про інформацію», за режимом доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. Інформація з обмеженим доступом в свою чергу поділяється на конфіденційну, службову і таємну. Кожна держава має власний порядок, перелік та умови надання статусу інформації з обмеженим доступом.

Інформація з обмеженим доступом – інформація, доступ до якої має лише обмежене коло осіб і оприлюднення якої заборонено розпорядником інформації відповідно до закону. Обмеження доступу до інформації здійснюється в інтересах національної безпеки або охорони законних прав фізичних та юридичних осіб. Слід зазначити, що обмежується доступ до інформації, а не до документу. Відповідно, якщо в одному документі міститься відкрита і закрита інформація, перша може бути надана на ознайомлення зацікавленій особі у вигляді окремого документу [4].

Особливостями інформації з обмеженим доступом пропонується вважати:

- відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні визначеному суб'єктному складу;
- встановлено обмежений доступ до даної інформації з метою її збереження. Існують ресурси с обмеженим доступом.
- обмеження вільного доступу третіх осіб до інформації;
- наявність особливої соціальної цінності інформації в силу її недоступності та дійсної або потенційної невідомості третім особам

Захист інформації про укладені договори, майнове становище, секрети виробництва, адвокатська таємниця та іншої інформації від крадіжок, незаконного використання, її оприлюднення чи знищення все більше набуває актуальності в сучасних умовах розвитку інформаційних технологій. Дедалі більше виникає потреба вживати заходів щодо захисту інформації, це спричинено тим, що в суспільстві існує сурова та недобросовісна конкуренція серед комерційних структур. Захист інформації з обмеженим доступом є одним з першочергових завдань забезпечення інформаційної безпеки. Будь-яка демократично-правова держава, з метою забезпечення захисту інформаційної безпеки, повинна створювати систему захисту інформації, слідкувати за належним доступом та використанням інформації з обмеженим доступом.

Внаслідок порушення законодавства про інформацію застосовується дисциплінарна, цивільно-правова або кримінальна відповідальність. Відповідальність несуть особи, які винні у вчиненні порушень норм Закону України «Про інформацію». Будь - які протиправні дії у сфері інформаційних відносин можуть бути оскаржені до відповідних органів влади вищого рівня або до суду. Існують випадки, коли фізичним, юридичним особам або державі у зв'язку з правопорушенням завдана матеріальна чи моральна шкода. На підставі рішення суду винні у цьому особи відшкодовують збитки. Виключно судом визначається розмір відшкодування шкоди.

Згідно Закону України «Про інформацію» існують принципові положення, саме які відомості не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом. До цієї інформації відносять: інформація про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; інформація про аварії, катастрофи та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей; інформація про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, соціальне забезпечення; інформація про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб тощо. На підставі вищевикладеного пропонуємо наступні висновки:

- інформація з обмеженим доступом – це нематеріальне благо, що являє собою результат інтелектуальної діяльності людей, який існує в будь-якій об'єктивній формі у вигляді відомостей, які відомі тільки визначеному колу осіб;
- поширення інформації з обмеженим доступом може заподіяти істотну шкоду володільцю, яким приймаються міри, спрямовані на обмеження вільного доступу до цих відомостей третіх осіб;
- основним цивільно-правовим способом захисту інформації визнано відшкодування майнової і моральної шкоди, завданої у результаті правопорушення, вчиненого суб'єктом відносин у сфері інформації.

Література:

1. Закон України "Про інформацію" від 2 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 48. – ст.650 (ост. ред. 22.07.2005 р.).
2. Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. – 3-ге вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
3. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 01 вересня 2016 року: Офіц. текст. - К.: Алерта, 2016. - 320с

Нове законодавство щодо забезпечення кібербезпеки в Україні

Сюравчик В.Г.

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права,
науковий співробітник наукової лабораторії з проблем
забезпечення публічної безпеки і порядку Національної академії внутрішніх справ

Комп'ютерні технології стали невід'ємною складовою розвитку виробничих відносин та особистісних комунікацій. Нині всі економічно розвинені країни перейшли на широке використання нових інформаційних технологій у виробничій, комерційній, банківській сферах. Разом з тим, в інформаційному суспільстві виникли нові загрози, що стали серйозною перешкодою для електронного бізнесу. Нові інформаційні технології почали активно використовуватися злочинним світом. У офіційному нормативному обігу завдяки прийняттю Конвенції про кіберзлочинність та Додаткового протоколу до неї [1], ратифікованих Україною із застереженнями [2] з'явилося поняття кіберзлочинності. Відповідно, указані у цих міжнародних документах правопорушення і повинні вважатися кіберзлочинами.

Як зазначає О. М. Литвинов, виникнення, розширення, ускладнення віртуальної реальності не могло залишитись осторонь загальних закономірностей соціодинаміки, іманентною складовою яких традиційно визнається злочинність. Системна цілісність та, водночас, багатогранність суспільного життя з об'єктивною необхідністю зумовила відтворення кримінальної активності й у тих сферах, які позначились найбільш інтенсивним використанням комп'ютерних технологій, можливостей електронних мереж. Наразі є достатні підстави вести мову про існування феномену кіберзлочинності (комп'ютерної злочинності) [3, с. 3].

Про небезпечність цього феномену свідчать положення Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року [4], ст. 7 якого визнає комп'ютерну злочинність та комп'ютерний тероризм загрозами національним інтересам і національній безпеці країни в інформаційній сфері. Але у фокусі кібернетичних загроз перебувають не лише відносини у сфері національної безпеки, а й ті з них, на яких ґрунтується буденна життєдіяльність громадян: у сфері власності, громадського порядку й моральності, службової діяльності тощо.